

Ervaringen van de Balkan kunnen Oekraïne helpen

Om de kansen op duurzame vrede, stabiliteit en democratie in Oekraïne te vergroten, moet de internationale gemeenschap de belangen van burgers centraal stellen, stelt vredesorganisatie PAX op basis van eerdere ervaringen van de Balkan. Uiteindelijk staan zij, de burgers, aan de basis van vrede en democratie.

Zal 'Minsk-II', het bestand voor Oost-Oekraïne, standhouden? Er is scepsis, maar ook hoop. Met enige regelmaat opperen analisten en politici dat er een soort Dayton-akkoord voor Oost-Oekraïne moet komen. Is Dayton een goed voorbeeld? Die vraag verdient een genuanceerd antwoord. De Dayton-Vredesakkoorden (1995) stopten weliswaar de oorlog in Bosnië, maar legitimeerden ook de etnische zuiveringen en zadelden het land op met een hopeloze staatsstructuur. Het land is immers etnisch opgeknipt en nog steeds zijn het vooral etnisch georiënteerde nationalistische partijen die er de dienst uitmaken. Het Dayton-decentralisatiemodel is een gruwel. Tegelijkertijd: twee zaken die uit Dayton zijn voortgekomen, zouden in Oost-Oekraïne van groot nut kunnen zijn. Voor de permanente monitoring van Dayton is een orgaan opgezet, dat maandelijks bijeenkomt. Meer dan vijftig staten en internationale organisaties nemen daaraan deel. Zo'n permanente overlegstructuur zou in het geval van Oost-Oekraïne kunnen voorkomen dat tussen Minsk-topconferenties door kleine conflicten snel groter worden. Ook het in Bosnië gebruikte systeem van de zogenaamde *absentee ballots* verdient aanbeveling. Dat houdt in dat mensen die gevlucht zijn toch kunnen stemmen voor de gemeente waar ze vandaan komen. Minsk-II stelt gemeenteraadsverkiezingen in de Donbasregio in het vooruitzicht. Nationale en internationale programma's moeten de terugkeer van alle ontheemden naar de Donbas actief bevorderen. Maar waar mensen nog niet hebben kunnen terugkeren, moeten zij ook voor de gemeenteraad in hun gemeente van herkomst kunnen stemmen.

Oost-Slavonië

De Balkan biedt meer interessante ervaringen. Vooral van de internationale betrokkenheid bij Oost-Slavonië kunnen we veel leren. Die regio in Noordoost-Kroatië stond ruim vier jaar onder gezag van de Serviërs (1991-1995), maar werd enkele jaren later vreedzaam gere-integreerd in Kroatië. Een aparte VN-missie maakte dat toen mogelijk, in goede samenwerking met tal van internationale organisaties en lokale groepen. Het openbaar bestuur en de veiligheid in Oost-Slavonië werden verbeterd. Andere prioriteiten waren humanitaire hulp, de terugkeer van de Kroaten, het bevorderen van dialoog tussen de verschillende etnische en religieuze groepen, en natuurlijk ook het herstel van huizen, wegen en de economische infrastructuur. De meeste Kroaten keerden terug en de verschillende gemeenschappen slaagden er geleidelijk aan heel redelijk in om vreedzaam met elkaar samen te leven. De belangen van burgers stonden centraal in de internationale aanpak en het was zeker een voordeel dat Oost-Slavonië een kleine regio is, vergelijkbaar met de provincie Drenthe.

Donbas

Het gewapend conflict in Oekraïne beperkt zich tot de Donbas, eveneens een kleine regio, goed te vergelijken met Oost-Slavonië. Ook in de Donbas kan een nieuwe dynamiek ontstaan als het staakt-het-vuren enigszins standhoudt en de internationale gemeenschap snel en op grote schaal humanitaire hulp kan leveren, een sterke presentie in de regio opbouwt, de terugkeer van ontheemden mogelijk maakt en burgerinitiatieven ondersteunt. Een internationaal programma kan de nieuw gekozen gemeenteraden helpen om samen met de burgers het herstel van de eigen gemeente ter hand te nemen. Alleen wanneer burgers zien dat de eigen autoriteiten en de internationale gemeenschap hun belangen serieus nemen, kan een wankel staakt-het-vuren daadwerkelijk uitgroeien tot een duurzame vrede.

Dion van den Berg is senior beleidsadviseur lokaal bestuur en vredesopbouw bij PAX

Cinta Depondt is programmaleider Oekraïne bij PAX